EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

27. oktoober 2011 *

Kohtuasjas C-402/10,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Conseil d'État (Prantsusmaa) 26. mai 2010. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 6. augustil 2010, menetluses

Groupe Limagrain Holding

versus

Établissement national des produits de l'agriculture et de la mer,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: A. Borg Barthet viienda koja esimehe ülesannetes, kohtunikud J.-J. Kasel ja M. Berger (ettekandja),

kohtujurist: J. Mazák,
kohtusekretär: ametnik R. Şereş,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

arvestades kirjalikus menetluses ja 11. mai 2011. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– Groupe Limagrain Holding, esindajad: advokaadid A. Monod ja V. Maignan-Artiga,

– Établissement national des produits de l'agriculture et de la mer, esindaja: advokaat F. Blancpain,

– Prantsusmaa valitsus, esindajad: G. de Bergues ja B. Cabouat,

– Euroopa Komisjon, esindajad: B. Burggraaf ja D. Triantafyllou,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada komisjoni 27. novembri 1987. aasta määruse (EMÜ) nr 3665/87, millega sätestatakse põllumajandustoodete eksporditoetuste süsteemi kohaldamise üksikasjalikud ühiseeskirjad (EÜT L 351,

lk 1), muudetud eeskätt komisjoni 30. juuni 1993. aasta määrusega (EMÜ) nr 1708/93 (EÜT L 159, lk 77), (edaspidi „määrus nr 3665/87"), sätteid koostoimes nõukogu 4. märtsi 1980. aasta määruse (EMÜ) nr 565/80 põllumajandustoodetele antavate eksporditoetuste ettemaksete kohta (EÜT L 62, lk 5; ELT eriväljaanne 3/04, lk 156) sätetega.

2 Eelotsusetaotlus esitati äriühingu Groupe Limagrain Holding (edaspidi „Limagrain"), mis on äriühingu Maïs Céréales Technologie (edaspidi „MCT") õigusjärglane, ja Office national interprofessionnel des céréales'i, millest vahepeal on saanud Établissement national des produits de l'agriculture et de la mer (edaspidi „ONIC"), vahelise kohtuvaidluse raames, mis käsitles MCT poolt ettemaksena saadud eksporditoetuse tagasimaksmist.

Õiguslik raamistik

Määrus nr 565/80

3 Määrusega nr 565/80 kehtestatakse teatud põllumajandustoodete jaoks, sealhulgas nende põllumajandustoodete jaoks, mille suhtes kohaldatakse nõukogu 29. oktoobri 1975. aasta määrust (EMÜ) nr 2727/75 teraviljaturu ühise korralduse kohta (EÜT L 281, lk 1), mis tunnistati kehtetuks ja asendati nõukogu 30. juuni 1992. aasta määrusega (EMÜ) nr 1766/92 (EÜT L 181, lk 21), nende ekspordi korral kolmandatesse riikidesse eksporditoetuse eelfinantseerimise kord.

4 Kõnealuse määruse artikli 4 lõige 1 sätestab:

„Eksporditoetusega võrdne summa makstakse asjaomase poole taotlusel niipea, kui põhitooted on suunatud tollikontrolli, millega tagatakse töödeldud toodete või kauba eksport ettenähtud tähtaja jooksul."

5 Määruse artikkel 6 näeb ette:

„Käesolevas määruses ettenähtud korda kohaldatakse tingimusel, et esitatakse tagatis, millega garanteeritakse makstud summaga võrdse summa tagasimaksmine ning millele on liidetud täiendav summa.

Välja arvatud vääramatu jõu juhtumid, jäädakse tagatisest täielikult või osaliselt ilma:

– kui tagasimakset ei ole tehtud ning eksport ei ole toimunud artikli 4 lõikes 1 […] nimetatud tähtaja jooksul, või

– kui osutub, et eksporditoetust ei ole õigus saada või oli õigus saada väiksemat toetust."

Määrus nr 3665/87

6 Määruse nr 3665/87 2. jaotise 3. peatükis, mis hõlmab artikleid 24–33, on sätestatud määruse nr 565/80 kohaldamise üksikasjalikud eeskirjad ning formaalsused ja tingimused, mis tuleb täita eksporditoetuse ettemakse saamiseks ekspordile eelneva töötlemise või ladustamise korral.

7 Määruse artikli 25 lõike 1 esimeses lõigus on sätestatud:

„Kui eksportija väljendab oma kavatsust tooted või kauba pärast töötlemist või ladustamist eksportida ja taotleda toetust vastavalt määruse (EMÜ) nr 565/80 artiklitele 4 ja 5, sõltub õigus toetust saada kõnealuste sätete alusel deklaratsiooni (edaspidi „maksedeklaratsioon") esitamisest tolliasutusele."

[Siin ja edaspidi on osundatud määrust tsiteeritud mitteametlikus tõlkes.]

8 Määruse artikli 26 lõige 1 sätestab:

„Maksedeklaratsiooni vastuvõtmisel jäävad tooted või kaup tolli kontrolli alla kuni ühenduse tolliterritooriumilt lahkumise või sihtkohta saabumiseni."

9 Määruse nr 3665/87 artikli 27 lõike 5 esimeses lõigus on sätestatud:

„Põhitooted võivad töötlemiseks tolli kontrolli alla jääda kuueks kuuks alates maksedeklaratsiooni vastuvõtmise kuupäevast."

10 Määruse artikli 29 lõiked 1 ja 2 sätestavad:

„1. Enne eksporti makstava summa kannab üle liikmesriik, kus maksedeklaratsioon vastu võeti.

2. Summa kantakse üle ainult eksportija kirjaliku taotluse alusel. […]"

11 Määruse artikli 31 lõige 1 näeb ette:

„Enne maksedeklaratsiooni vastuvõtmist seatakse tagatis, mis vastab artikli 29 lõike 3 alusel arvutatud summale; sellele võib lisada positiivse kursikompensatsiooni ettemakse ning seda summat võib suurendada 20 % võrra. […]"

12 Määruse artikli 33 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Kui tõendatakse õigust saada käesoleva peatüki sätete kohaldamisalasse kuuluvate toodete või kauba eest toetust, siis tasaarvestatakse asjaomane summa ettemaksega. Kui eksporditud koguse eest makstav summa on ettemaksud summast suurem, makstakse nende vahe asjaomasele isikule.

Kui eksporditud koguse eest makstav summa on ettemakstud summast väiksem, ja eelkõige juhul, kui kohaldatakse lõiget 2, algatab pädev asutus viivitamata määruse (EMÜ) nr 2220/85 artiklis 29 sätestatud menetluse, et ettevõtja maksaks tagasi nende kahe summa vahe, mida suurendatakse 20 % võrra."

Määrus (EMÜ) nr 3719/88

13 Komisjoni 16. novembri 1988. aasta määruse (EMÜ) nr 3719/88, millega kehtestatakse põllumajandussaaduste ja -toodete impordi- ja ekspordilitsentside ning eelkinnitussertifikaatide süsteemi kohaldamise üksikasjalikud ühiseeskirjad (EÜT L 331, lk 1), artikli 43 lõikes 1 on sätestatud:

„Kui põhitooted on suunatud määruse (EMÜ) nr 565/80 artiklis 4 ette nähtud protseduurile […] ja ekspordilitsents või eelkinnitussertifikaat on kasutatud ja kui asjaomane isik kas täielikult või osaliselt:

– viib tollikontrolli alt välja kõnealused põhitooted töötlemata kujul või töödeldult või need tooted või kaubad, või

– ei pea kinni määruse (EMÜ) nr 3665/87 artikli 27 lõikes 5 ja artikli 28 lõikes 5 või muudes õigusnormides kehtestatud kogutähtajast,

ei ole ekspordikohustus asjaomase koguse suhtes täidetud." [mitteametlik tõlge]

Määrus (EMÜ) nr 2913/92

14 Nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik (EÜT L 302, lk 1; ELT eriväljaanne 02/04, lk 307; edaspidi „ühenduse tolliseadustik"), artikli 105 esimese lõigu kohaselt:

„Tolli määratud isik peab tolli poolt heakskiidetud vormis laoarvestust kõigi kaupade kohta, mis on suunatud tolliladustamisprotseduurile. Kui avalikku tolliladu peab toll, ei ole laoarvestuse pidamine vajalik."

Määrus (EMÜ) nr 2454/93

15 Asjaolude ilmnemise ajal kehtinud redaktsioonis sätestas komisjoni 2. juuli 1993. aasta määruse (EMÜ) nr 2454/93, millega kehtestatakse rakendussätted nõukogu määrusele (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik (EÜT L 253,

lk 1; ELT eriväljaanne 02/06, lk 3; edaspidi „ühenduse tolliseadustiku rakendusmäärus”), artikli 504 lõige 1 järgmist:

„Ilma et see piiraks lõigete 2 ja 3 kohaldamist, liigitatakse tollilaod, kus kaupa ladustatakse tolliladustamisprotseduuri alusel, järgmiselt:

[...]

– C-tüüpi ladu: eratolliladu, mis vastab seadustiku artikli 99 teise lõigu teises taandes esitatud tingimustele, kui laopidaja ja ladustaja on sama isik, kuid ei ole tingimata kauba omanik,

[...]”.

16 Määruse artikli 517 lõige 1 sätestas:

„A-, C-, D- ja E-tüüpi laos määrab toll laopidaja selleks isikuks, kes peab [ühenduse tolli]seadustiku artiklis 105 nimetatud laoarvestust.

Laoarvestus peab olema järelevalveasutusele igasuguseks kontrollimiseks kättesaadav.”

17 Määruse artikkel 520 sätestas:

„1. [Ühenduse tollis]eadustiku artiklis 105 nimetatud laoarvestus peab sisaldama kõiki protseduuri nõuetekohaseks kohaldamiseks ja järelevalveks vajalikke andmeid.

Laoarvestus peab sisaldama:

a) protseduurile suunamise deklaratsiooni lahtrites 1, 31, 37 ja 38 sisalduvaid andmeid;

b) viidet deklaratsioonidele, mille alusel kaubale on määratud tollikäitlusviis, millega lõpetatakse tolliladustamisprotseduur;

c) protseduurile suunamise ja protseduuri lõpetamise kuupäeva ning viidet teistele tollidokumentidele ja muudele protseduurile suunamist ja protseduuri lõpetamist puudutavatele dokumentidele;

d) andmeid, mis võimaldavad kaupa jälgida, kaasa arvatud kauba asukoht, ja andmeid kauba toimetamisest ühest tollilaost teise ilma menetlust lõpetamata;

e) andmeid artiklis 524 nimetatud koosladustamise kohta;

f) kõiki muid andmeid, mida võib kauba identifitseerimiseks vaja minna;

g) andmeid kaubaga tehtavate tavaliste käitlemistoimingute kohta;

h) andmed kauba tollilaost ajutise väljaviimise kohta.

[...]

3. Laoarvestusest peab alati nähtuma tolliladustamisprotseduuril oleva kauba laoseis. Tolli poolt ettenähtud ajal esitab laopidaja järelevalveasutusele nimekirja nimetatud kauba kohta.

[...]".

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

18 MCT oli spetsialiseerunud teravilja, eeskätt teramaisi säilitamisele ja sellise maisi töötlemisele maisimannaks selle eksportimise eesmärgil.

19 Kõnealune äriühing allkirjastas 30. septembril 1994 määruse nr 565/80 artikli 4 lõike 1 alusel deklaratsiooni, milles on märgitud, et tollilattu on paigutatud mais kuni selle eksportimiseni manna kujul.

20 Tolliladu, kuhu kaup paigutati, oli C-tüüpi eratolliladu ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruse artikli 504 tähenduses.

21 Selle deklaratsiooni alusel maksis ONIC toetuse ettemaksena välja summas 2 523 414,07 Prantsuse franki.

22 Aastal 1996 viis toll läbi dokumendipõhise kontrolli, millest ilmnes, et ladustamise ajal ei olnud tolliladustamisprotseduurile suunatud kaupade kohta peetud ühenduse tolliseadustiku artiklis 105 ette nähtud laoarvestust.

23 ONIC nõudis 17. novembri 1998. aasta kirjas, et MCT maksaks tagasi summa 3 028 096,88 Prantsuse franki, mis vastas sellele äriühingule välja makstud toetuse ettemakse summale, mida oli määruse nr 3665/87 artikli 33 kohaselt suurendatud 20 % võrra.

24 MCT taotles ONIC väljastatud sissenõudedokumendi tühistamist.

25 Tribunal administratif de Clermont-Ferrand (Clermont-Ferrandi esimese astme halduskohus) jättis 7. oktoobri 2004. aasta kohtulahendiga selle nõude rahuldamata. Cour d'appel de Lyon (Lyoni apellatsioonikohus) jättis 21. juuni 2007. aasta kohtuotsusega selle lahendi muutmata.

26 MCT õigusjärglane Limagrain esitas kassatsioonkaebuse Conseil d'État'le.

27 Kuivõrd Conseil d'État'l oli kahtlusi määruse nr 565/80 artikli 4 lõike 1 ja ühenduse tolliseadustiku artikli 105 tõlgendamises, otsustas ta menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas laopidajal ühenduse tollieeskirjade kohaselt lasuvaid kohustusi rikkudes tolliladustamisprotseduurile suunatud toodete või kauba kohta laoarvestuse pidamata jätmine on piisav põhjus selleks, et jätta oma tooted või kauba sellesse lattu paigutanud eksportija ilma eelfinantseerimisest, mis on ette nähtud [määrusega nr 3665/87] koostoimes [määrusega nr 565/80]?

2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis millised järeldused tuleb sellest teha toetusesaaja poolt saadud summade kohta?

Eelkõige:

a) juhul kui on tõendatud, et kaup tegelikult eksporditi, siis kas võib lugeda, et eksportijal on õigus selle ekspordiga seotud toetuste summale kas täielikult või osaliselt? Kas viimasel juhul tuleb kohaldada sellist toetusemäära, nagu on eelnevalt kinnitatud eksporditoetuste ettemakseid käsitlevate õigusnormide alusel, või tegeliku eksportimise kuupäeval kehtivat määra ja kas seda tuleb teha eelnevalt kinnitatud määra piires või mitte?

b) kas saadud summa täieliku või osalise tagasimaksmise kohustuse korral tuleb tagasimaksmisele kuuluvale alusetult saadud summale [määruse nr 3665/87] artikli 33 kohaselt lisada selles sättes ette nähtud trahv, kuigi vastutus laoarvestuse pidamise eest kuulub laopidajale, juhul kui tolliladu on – nagu käesolevas asjas – C-tüüpi eratolliladu, mida peab põllumajandustoodete eksportija ise?"

Eelotsuse küsimused

Esimene küsimus

28 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada saada, kas eksporditoetuste eelfinantseerimist käsitlevaid liidu sätteid tuleb tõlgendada nii, et kui liidu tollieeskirju rikkudes on jäetud tollikontrolli suunatud toodete kohta laoarvestus pidamata, on see piisav selleks, et jätta eksportija ilma nende toodete ekspordi eest makstava toetuse ettemaksest.

29 Sellele küsimusele vastamiseks on vajalik meenutada käesolevas kohtuasjas asjakohaseid eksporditoetuste eelfinantseerimise korra iseloomulikke omadusi.

30 Määruse nr 565/80 artikli 4 lõige 1 näeb ette, et eksporditoetusega võrdne summa makstakse eksportijale niipea, kui põhitooted on suunatud tollikontrolli, millega

tagatakse töödeldud toodete eksport ettenähtud tähtaja jooksul. Määruse nr 3665/87 artikli 25 kohaselt sõltub eksporditoetuste eelfinantseerimise korra kohaldamine tolliasutusele maksedeklaratsiooni esitamisest ja viimase vastuvõtmisest tolliasutuse poolt. Selle määruse artiklite 26 ja 27 kohaselt tuleb põhitooted tollikontrolli suunata maksedeklaratsiooni vastuvõtmise kuupäevast nende eksportimiseni, mis peab põhimõtteliselt toimuma kuue kuu jooksul pärast maksedeklaratsiooni vastuvõtmist.

31 Nendest sätetest koosloetuna tuleneb, et eksporditoetuste eelfinantseerimise korra nõuetekohase toimimise aluseks on järelevalvemehhanism, mis kujutab endast tollikontrolli. Selle korra kohaldamine peab võimaldama pädevatel siseriiklikel ametiasutustel igal ajal kõigis liikmesriikides ühetaolise menetluse alusel kontrollida ja tagada, et taotletud toetuse määramiseks vajalikud sisulised tingimused – nagu need on määratletud liidu õiguse kohaldatavate sätetega – on täidetud (vt selle kohta 18. oktoobri 1988. aasta otsus kohtuasjas 121/87: Bayernwald Früchteverwertung, EKL 1988, lk 6273, punkt 18).

32 Tollikontrolli korraga seotud kohustuste täitmine kujutab endast seega ühte määruse nr 565/80 sätete alusel eksporditoetuse ettemakse saamise tingimust.

33 Selle korraga seotud põhikohustuste hulka kuulub vastavalt ühenduse tolliseadustiku artiklile 105 kohustus pidada loaarvestust tolliladustamiseprotseduurile suunatud kaupade kohta; see kohustus ei kehti ainuüksi siis, kui tegemist on tolli peetava avaliku tollilaoga. See erand ei ole põhikohtuasjas kohaldatav, sest põhitooted paigutati C-tüüpi eratollilattu.

34 Ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruse artikli 520 lõike 1 esimese lõigu kohaselt peab laoarvestus sisaldama kõiki tollikontrolli korra nõuetekohaseks kohaldamiseks vajalikke andmeid.

35 Põhikohtuasja asjaolude ilmnemise ajal kohaldatavas redaktsioonis loetles kõnealuse artikli 520 lõike 1 teine lõige andmed, mis peavad olema eeskätt kantud laoarvestusse. Määrsõna „eeskätt" kasutamine nende andmetega seonduvalt viitab sellele, et seadusandja pidas seda minimaalseks vältimatult vajalikuks andmete loeteluks.

36 Lisaks sellele täpsustatakse sama artikli 520 lõikes 3, et „[l]aoarvestusest peab alati nähtuma tolliladustamisprotseduuril oleva kauba laoseis".

37 Sellest järeldub, et kui ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruse artiklis 520 ja sellele järgnevates artiklites nõutud minimaalseid vältimatult vajalikke andmeid laoarvestusse kantud ei ole, siis ei saa lugeda täidetuks laoarvestuse pidamise kohustust (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Bayernwald Früchteverwertung, punkt 19). See tähendab tollikontrolli korra põhikohustuse rikkumist. Seega ei ole üks määruse nr 565/80 sätete alusel eksporditoetuse ettemakse saamise tingimustest täidetud.

38 Sellegipoolest tuleb arvestada laoarvestuse eesmärki, mis seisneb nende kaupade täpse laadi ja koguse kontrollimise võimaldamises, mille eest tuleb maksta toetust. Seega juhul, kui laoarvestuses sisalduvate teatud kannete õigsus ei ole kindel, ei saa välistada muude täiendavate dokumentide kasutamist kahtluste kõrvaldamiseks (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Bayernwald Früchteverwertung, punkt 19).

Nii on asjaomases laoarvestuses sisalduvate teatud kannete õigsuse, vastuväidete või vähemtähtsate väljajätmistega seonduvaid veel kõrvaldamata kahtlusi puudutavas võimalik selgust saada muudele täiendavatele dokumentidele tuginedes (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Bayernwald Früchteverwertung, punkt 20).

39 Seega tuleb esimesele küsimusele vastata, et eksporditoetuste eelfinantseerimist käsitlevaid liidu sätteid tuleb tõlgendada nii, et tollikontrolli suunatud toodete kohta liidu tollieeskirjade kohaselt laoarvestuse pidamine kujutab endast nende kaupadega seonduva eksporditoetuse ettemakse tegemise tingimust. Asjaomases laoarvestuses sisalduvate teatud kannete õigsuse või vastuväidetega seonduvaid veel kõrvaldamata kahtlusi puudutavas on siiski võimalik selgust saada muudele täiendavatele dokumentidele tuginedes, tingimusel et pädevad siseriiklikud ametiasutused peavad neid dokumente piisava tõendusjõuga dokumentideks.

Teine küsimus

40 Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus juhul, kui on rikutud kohustust pidada tollikontrolli suunatud toodete kohta liidu tollieeskirjade kohaselt laoarvestust, teada saada, millised tagajärjed on sellel rikkumisel seoses summaga, mis maksti eksportijale välja eksporditoetuse ettemaksena.

41 See küsimus jaguneb kaheks osaks.

42 Esiteks soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada saada, kas juhul kui on tõendatud, et ettemakse saamiseks esitatud maksedeklaratsioonis silmas peetud kaup tegelikult eksporditi, võib siiski lugeda, et eksportijal on õigus selle kaubaga seotud eksporditoetuse summale, ja kui see on nii, siis millise määra alusel tuleb välja arvutada kõnealuse toetuse summa.

43 Sissejuhatuseks tuleb rõhutada, et nagu tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktidest 30–32, sõltub õigus saada toetuse ettemakset eeskätt selle tõendatusest, et tooted, mille kohta maksedeklaratsioon esitati, suunati tollikontrolli ning et need jäid tollikontrolli alla nende eksportimiseni. Tollikontrolli korrast tulenevate kohustuste täitmist peab tõendama eksportija vastavalt liidu tollieeskirjadele, nagu neid on tõlgendatud käesoleva kohtuotsuse punktides 37–39.

44 Selliste toodete suhtes tollikontrolli korra kohaldamise eesmärk on tagada maksedeklaratsioonis silmas peetud toodete ja tegelikult eksporditud toodete samasus. Juhul kui tolliladustamisprotseduurile suunamine ei toimu nõuetekohaselt, ei ole võimalik piisavalt tõendada, et ettemakse saamiseks esitatud maksedeklaratsioonis silmas peetud kaup tegelikult ka eksporditi. Maksimaalselt on võimalik tuvastada kõnealuse kaubaga koguselt ja laadilt sarnase kauba eksporti.

45 Juhul kui tolliladustamisprotseduurile suunamine ei toimu nõuetekohaselt, on eeskätt määruse nr 3719/88 artikli 43 kohaselt ette nähtud karistus (vt 21. märtsi 2000. aasta otsus kohtuasjas C-217/98: LFZ Nordfleisch, EKL 2000, lk I-1619, punkt 42). Kõnealuse artikli 43 lõike 1 kohaselt tuleb juhul, kui tooted on suunatud määruse nr 565/80 artiklis 4 ette nähtud protseduurile ja eksportija kas täielikult või osaliselt

viib kõnealused tooted tollikontrolli alt välja, asuda seisukohale, et ei ole täidetud ekspordikohustust asjaomase koguse suhtes, mis tingib selle sama koguse eest mis tahes toetuse saamise õiguse kaotamise.

46 Tollikontrolli alt väljaviimisega tuleb samastada olukorda, millele viitab eelotsusetaotluse esitanud kohus, st olukorda, kus on rikutud kohustust pidada tollikontrolli suunatud toodete kohta liidu tollieeskirjade kohaselt laoarvestust. Neil kahel juhul jääb toll nimelt ilma võimalusest kontrollida asjaomaste toodete liikumist ja seega tagada eksporditoetuse ettemaksete süsteemiga seonduvate tingimuste täitmist.

47 Seega tuleb teise küsimuse esimesele osale vastata, et juhul kui ja kuivõrd on rikutud kohustust pidada määruse nr 565/80 artikli 4 alusel tollikontrolli suunatud toodete kohta liidu tollieeskirjade kohaselt laoarvestust, siis ei piisa selleks, et lugeda, et eksportijal on õigus selle kaubaga seotud eksporditoetuste summale, ettemakse saamiseks esitatud maksedeklaratsioonis silmas peetud kaubaga koguselt ja laadilt sarnase kauba ekspordi tõendamisest.

48 Teiseks soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada saada, kas juhul kui eksportija peab tollilattu paigutatud toodete kohta laoarvestuse pidamise kohustuse rikkumise tõttu kas täielikult või osaliselt tagasi maksma eksporditoetuse ettemaksena saadud summad, tuleb tagasimaksmisele kuuluvat summat määruse nr 3665/87 artikli 33 lõike 1 teise lõigu alusel suurendada 20 % võrra.

49 Sissejuhatuseks tuleb meenutada, et määruse nr 3665/87 kõnealuse artikli 33 lõike 1 teise lõigu kohaselt peab pädev siseriiklik asutus juhul, kui eksporditoetusena maksmisele kuuluv summa on ettemakstud summast väiksem, algatama viivitamata menetluse, et ettevõtja maksaks tagasi nende kahe summa vahe, mida suurendatakse 20 % võrra.

50 Tõsi, selles sättes ei ole sõnaselgelt määratletud, kes peab sellisel juhul tasuma need 20 %. Sellegipoolest, nagu märkis Euroopa Komisjon, on üksnes eksportijal suhe pädevate ametiasutustega. Eksportija on see, kes peab esiteks määruse nr 3665/87 artikli 25 alusel esitama maksedeklaratsiooni ning kes enne selle deklaratsiooni vastuvõtmist pädevate ametiasutuste poolt peab vastavalt kõnealuse määruse artiklile 31 seadma tagatise, mis vastab sel kuupäeval arvutatud eksporditoetuse summale, millele lisatakse 20 %. Järgmiseks peab taas eksportija esitama sama määruse artikli 29 alusel kirjaliku taotluse ja ainuüksi selle alusel tekib pädevatel ametiasutustel õigus maksta talle välja eksporditoetuse ettemakse. See täiendav formaalsus annab eksportijale eeskätt võimaluse loobuda kauba sihtkoha muutumise korral täielikult kõnealusest ettemaksest, saades sellisel juhul täies ulatuses tagasi tagatise, mis ta oli seadnud (vt eespool viidatud kohtuotsus LFZ Nordfleisch, punktid 36 ja 40).

51 Lisaks sellele tuleneb määruse nr 3665/87 põhjendusest 40, et summa suurendamine 20 % võrra nähti ette asjaomase eksportija poolt alusetult tulu saamise vältimiseks. Euroopa Kohus sedastas kohtuasjades, kus kohaldati eelfinantseerimise korda, et kui hiljem selgub, et toetust ei olnud põhjust maksta, tuleb lugeda, et majandustegevuses osaleja sai alusetult intressivaba laenu (5. veebruari 1987. aasta otsus kohtuasjas 288/85: Plange Kraftfutterwerke, EKL 1987, lk 611, punkt 14).

52 Sellest tuleneb, et just eksportija vastutab eksporditoetuste eelfinantseerimise korrast tulenevate kohustuste rikkumise tagajärgede eest.

53 Sõltumatult selle isiku vastutusest, kelle pädevad ametiasutused on määranud tollilattu paigutatud toodete kohta laoarvestust pidama, peab eksportija seega vastutama kõnealuse kohustuse rikkumisest tulenevate tagajärgede eest. Selles osas tuleb märkida, et eksportija on lepingupartnerite valimisel vaba ning peab võtma vajalikud ettevaatusabinõud, kas lisades viimati nimetatutega sõlmitavatesse lepingutesse vastava klausli või sõlmides spetsiaalse kindlustuslepingu (vt selle kohta 11. juuli 2002. aasta otsus kohtuasjas C-210/00: Käserei Champignon Hofmeister, EKL 2002, lk I-6453, punkt 80).

54 Lisaks sellele ja igal juhul lasus põhikohtuasjas, kus kaup paigutati C-tüüpi eratollilattu, laoarvestuse pidamise kohustus ühenduse tolliseadustiku rakendusmääruse artikli 517 lõike 1 kohaselt laopidajal, kes on kõnealuse määruse artikli 504 lõike 1 kohaselt ladustajaga sama isik ehk seega eksportija.

55 Seega tuleb teise küsimuse teisele osale vastata, et kui eksportija peab tollilattu paigutatud toodete kohta laoarvestuse pidamise kohustuse rikkumise tõttu kas täielikult või osaliselt tagasi maksma eksporditoetuse ettemaksena saadud summad, tuleb alusetult saadud ning tagasimaksmisele kuuluvat summat määruse nr 3665/87 artikli 33 lõike 1 teise lõigu alusel suurendada 20 % võrra.

Kohtukulud

56 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

1. Eksporditoetuste eelfinantseerimist käsitlevaid liidu sätteid tuleb tõlgendada nii, et tollikontrolli suunatud toodete kohta liidu tollieeskirjade kohaselt laoarvestuse pidamine kujutab endast nende kaupadega seonduva eksporditoetuse ettemakse tegemise tingimust. Asjaomases laoarvestuses sisalduvate teatud kannete õigsuse või vasturääkivustega seonduvaid veel kõrvaldamata kahtlusi puudutavas on siiski võimalik selgust saada muudele täiendavatele dokumentidele tuginedes, tingimusel et pädevad siseriiklikud ametiasutused peavad neid dokumente piisava tõendusjõuga dokumentideks.

2. Eksporditoetuste eelfinantseerimist käsitlevaid liidu sätteid tuleb tõlgendada nii, et:

– **juhul kui ja kuivõrd on rikutud kohustust pidada tollikontrolli suunatud toodete kohta liidu tollieeskirjade kohaselt laoarvestust, siis ei piisa selleks, et lugeda, et eksportijal on õigus selle kaubaga seotud eksporditoetuste summale, ettemakse saamiseks esitatud maksedeklaratsioo-**

nis silmas peetud kaubaga koguselt ja laadilt sarnase kauba ekspordi tõendamisest;

– **kui eksportija peab tollilattu paigutatud toodete kohta laoarvestuse pidamise kohustuse rikkumise tõttu kas täielikult või osaliselt tagasi maksma eksporditoetuse ettemaksena saadud summad, tuleb alusetult saadud ning tagasimaksmisele kuuluvat summat komisjoni 27. novembri 1987. aasta määruse (EMÜ) nr 3665/87, millega sätestatakse põllumajandustoodete eksporditoetuste süsteemi kohaldamise üksikasjalikud ühiseeskirjad (muudetud komisjoni 30. juuni 1993. aasta määrusega (EMÜ) nr 1708/93), artikli 33 lõike 1 teise lõigu alusel suurendada 20 % võrra.**

Allkirjad